

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigessimvm Qvartvm. De Pace de Fexhe.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

Iunoni Monetæ templum dedicavit post cladem maximam à Senonibus Gallis acceptam, quod ex arce Iunonis audita vox esset, & Iuno appellata ideò Moneta. Pecunia autem dicta Moneta, quòd post notæ impressionem admoneat cuius sit ponderis & valoris. Sicut Nummus dicitur Græca æthymologia, quia à lege precium suum habet.

CAPVT VIGESIMVM-QUARTVM.

De Pace de Fexhe.

Theobaldus de Barro septuagesimus quartus Tungrensis, & consequenter Leodiensis Ecclesiæ Episcopus Henricum Luxemburgensem Imperatorem in Italiam comitatus seditione Romæ in Henricum coorta fortiter dimicans læsus post triduum expiravit anno 1310, vel eo circa. Successor Adolphus de Marka diffutam nobilium, & popularium cruentis discordiis Republicam suscepit, sub quo Pax de Fexhe anno 1316 in auras exiuit. Occasionem ex Ioanne Hocsemio Canonico & Scholastico Cathedrali, Principi cæterum frigidè affecto, hanc præcipuè deprehendo. Prauo abusu inualuerat lex quædam Carolina, à Carolo Magno sic dicta, quâ, præ alijs articulis cauebatur, quod quisquis homicidium perpetrasset videntibus Villico & Scabinis, etiamsi sub axillis homicida caput interfecti circumferret, & cruentatis manibus ad iudicium veniret, nullis probationibus, neque rei euidentia conuinci posset, sed proprio iuramento absolutus abibat indemnis,

nis, nisi Villicus accusationem verbalem commissorum criminum apud publica Scabinorum acta scripto redigi fecisset, Quò eueniebat validiores & potentiores impunè grassari, & in solos miseros & pauperiores vltorem iustitiæ gladium insurgere. Ideò quot erant quieti & Pacifici Ciuium, conquesti sunt Episcopo, quod nisi seposita eiusmodi lege, Alti Dominiij iure, seu vt interpretor, absoluta sua potestate procederet, nemini probotutum foret in publicum prodire, & per vias incedere. Motus Princeps adhibito prudentum consilio, præcepit Mamburno, vt indifferenter iure Alti Dominiij delicta legitimè probata coërceret: & Mamburno conueniente (imò paulò post aduersus Dominum suum conspirante) Princeps ipse absoluta vsùs potestate delinquentes compescuit. Postea pluribus interiectis annis eidem Adolpho Leodienses supplicarunt, vt permitteret statuta condi queis Carolinū ius arctaretur: vt præmium quorundam Statutorum denotat, quorum data est incerta in anno, certa in die, sexta mensis Aprilis. Nam quidam Codices præferunt annum 1318, alij 1348, ego magis in annum 1328 propendo, propter primum articulum Pacis de Floenne 1326. 5. Iunii continentem, Resolutum fuisse statuta pro Ciuitate Leodiensif condenda in quindecim annos permanfura, vt ciuium Leodiensium excessus congruè emendentur. In hunc modum Adolphus ea statuta exorditur, Quandoquidem ius antiquum, nuncupatum Caroli Magni, secundùm quod Scabini nostri iudicant, laxius, mitiusque est, adeo vt Ciuitatis nostræ criminosi pro modo delictorum suorum non puniantur, Consules, Iurati, Gubernatores,

natores, & tota Communitas Leodiensis cum expresse nostro consensu, licentia, & authoritate condiderunt nonnulla Statuta ad quindecim duratura annos, prædicta nihilominus nostra lege in robore suo remanente. Intercurrit scrupulus circa hoc Alti Dominij ius, quem prius eluam, etsi Pace de Fexhe sit posterior. Varium & mutabile vulgus quod querimoniis suis Adolphum Principem perpulerat ad exercitium summæ potestatis, tædio seriæ iustitiæ refractarium, post Pacem de Fexhe, Recordium anno 1325 in Septembri (Literam Conatum appellat) à Scabinis accepit, sub hac forma, Item in actis publicis asseruamus quod Dominus Patriæ (seu Princeps) nulla alia lege per Bannum Leodiense utatur, quàm iure Carolino. Neque eidem permittatur ullis in casibus intra Ciuitatem alia lege uti, præterquam si Vniuersitas Leodiensis vltro se alteri legi submitteret. Verùm reuoco Lectori in memoriam, quod isthæc Scabinalis Testatio sit eadem cum ea quæ perperam super Itineribus publicis emanauit, quam Arbitri in Pace de Floenne 1330. 1. Iulij tanquàm in medio intestinorum bellorum æstu per vim extortam, declararunt irritam, & inanem. Si Carolinarum legum septis Princeps foret inclusus, neque subditi propter mollietiam illarum orassent & exorassent ab illis pro tempore dispensari, neque toties tot Statuta, & Reformationes à diuersis successiuè Principibus in diem hodiernum videremus euulgata. Etsi nihil inde decessurum ordinariæ potestatis arbitraret, quandoquidem Carolinæ leges essent Imperiales, à Carolo Magno Imperatore latæ: quæ vt per totum Imperium publicatæ omnes concer-

nebant

nebant subditos, ita Leodienses Imperio subiectos. Imperator enim iurisdictionem suam fundat, per legum suarum obseruationem. Nec ipsi Imperatori vertitur opprobrio legibus propriis obtemperare: vt qui cogitet cum Theodosio, tantum ipsi per se licere, quantum per leges antea licebat: & ius summum facultate & copia commodandi, non securitate peccandi experiri. De Regibus Romanis audi Romanum, Nobis Romulus, vt libitum imperitauerat, dein Numa religionibus & diuino iure populum deuinxit, repertaque quædam à Tullo & Anco, sed præcipuus Seruius sanctorum legum fuit, queis etiam Reges obtemperarent. Cernis Reges ipsos legibus scepra submisisse? Vnius Caligulæ atrox & barbara vox fuit, Omnia ipsi, & in omnes licere. Sed Caligulæ, portenti, non hominis, qui quoties vxoris, vel amiculæ collum exoscularetur, addebat, tam bona ceruix simulac iussero demetur. Ordinariæ potestatis dixi, quia si certis penitissimè adstringeretur legibus, frustra quæreretur, supersintne scintillæ extraordinariæ authoritatis, & Alti Dominij. Non ideo tamen non posset iure Principali leges pro personarum, temporum, aut locorum ratione inutiles & infructiferas, amputare, antiquare, & vtioribus supplere; exemplo diligentis agricolæ siluescentem vitem secantis, ne labruscas pro vuis gignat. Senescunt si quidem vel optima quæque, & infitionibus, nouisque propaginibus indigent. Ab hoc Pacto eliciunt Plebicolæ non licere Principi per se iudicare, neque noua iudicum Tribunalia instituere; sed non video ex qua Logica fluat illatio. Cum illic tantum componatur inter se, via Alti Dominij, extra paucos

casus vetita, & methodus Iudiciariæ cognitionis in aliis
 seruanda. Scabini autem, & Homines (seu Curia Pares,
 qui tunc rerum etiam capitalium erant cognitores)
 in exemplum proferantur: non adiecto, quod Princeps
 prohibeatur alias Iudicum Curias adlegere: quanquam
 nullas adlegerit, nec dempta Paribus illis cognitione
 criminali, aliud vice illorum collegium surrogauerit.
 Viua ratione, non incerta coniectura agere se sentiet,
 & consentiet, qui curiam Officialis Leodiensis tunc, &
 multis ante sæculis agnoscet; (certè anno 1315 proxi-
 mè ante hoc Pactum de Fexhe Adolphus Curiam sui
 Officialis, & alias inferiores Dionantum transfuisse
 scribitur) cuius, etsi ordinarij ciuilium, simulque crimi-
 naliu Iudicis, nullus tamen ibi sermo. Vnde mentio-
 nis neglectus, non est omissionis effectus: & vice versa
 expressorum designatio in exemplificationem facta est,
 non in præteritorum exclusionem. Non meliore con-
 sequentia argumentantur, non licere Principi per se
 ipsum exercere iudicium: cum tantummodò adinatur
 exuberans facultas extraiudicialiter absque quacunque
 iudicij figura procedendi, vltra casus reseruatos. Et ar-
 dentibus votis deberent exposcere, quod imprudenter
 videntur reformidare. Vt scilicet integrum quando-
 que esset Principibus per alia Prouinciarum suarum
 ardua, & crebra negotia, pro Tribunalibus sedere, iusque
 coram dicere. Sic Reges, & Imperatores olim practi-
 carunt. Hùc tendit illud Tragici ad Regem, *Si iudicem
 cognosce, si regnas iube.* Sic Homerus inter oculorum
 tenebras, ingenio oculatissimus, Regi suo Agamemnoni
 sceptrum & leges tradit, his vt iudicet, illo vt domine-
 tur.

tur. Sic Philippus Macedo omnium horarum Iudex inter subditos fuit: Augustus Cæsar ius dixit assidue & in noctem nonnunquam, ex lectica pro Tribunali posita, vel domi, si infirmior esset. Quanti recta Regum iudicia æstimet Deus docet per suum Ecclesiasten in Prouerbiis, Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur. In veritate inquam, cuius interpreturatos magna est persæpe inopia. Nam Ludouicus Vndecimus Galliarum Rex aiebat, se rebus omnibus in regno, & præcipuè in aula abundare, vna veritate excepta. Quia verò Princeps tot & tanta negotia solus sustinens, & pro omnium salute excubans, nequit interesse Prætoriis, attendere debet vt probos, sapientes & incorruptos viros constituat, iuxta illud in Exodo, Prouide de omni plebe viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderunt auaritiam, & constitve ex eis qui iudicent populum; & rursùm, Non accipies personam, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Quod non nescit Horatius,

— *Male verum examinat omnis*

Corruptus Iudex.

Alexander Seuerus, qui Vlpianum pro tutore habuit, tanti stomachi fuit in eos Iudices qui furtorum fama laborabant, vt si eos casu videret, commotione animi, stomachi coleram euomeret, toto vultu inardescens, & digitum haberet paratum, quo iis oculum erueret. Proinde cum cura seligendi optimi quique: quia, teste Platone, magis interest Reipublicæ à bonis administrari Magistratibus, quam bonis excellere legibus. Redeamus

mus

mus in viam. Pactum de Fexhe aliquis non infulsè Caligam Maximini dixerit, quæ toto pede maior erat pedis humani vestigio; aut Theramenis cothurnum tibiæ omnium accomodatum. Leodienses illud contrahunt, & suo arbitratu; Princeps è contra suæ authoritatis fulcrum non iniuriâ reputat. Populares pro suo captu in rem suam interpretantur, & inde elicere satagunt, quod paciscentibus nunquàm in mentem descendit. Michael Montanus nobilis Gallus, & non ignobilis scriptor, qui veteri Rutilij, & Scauri exemplo, pro scriptione habuit suam ipse vitam narrare, virū nouisse memorat diurna, nocturnaque manu Homerum terentem, qui quæcunque salutis nostræ mysteria sub figuris & emblematis fabularum ab Homero intellecta & descripta ostenderet. Quem cæci vatis interpretem non tam cæcum Tiresiam, quàm Potitium, aut Potitio stultiorem alius crediderit. Quæ sit obscuritatis Pacti de Fexhe causa qui nosse cupit Hocsemium consulat; cuius ea est sententia. Principem Adolphum, & Auxiliarios, non minus quàm rebelles Leodienses, diuturnitate bellorum fatigatos, apud Villam de Fexhe pacem iniuisse; quæ à loco Pax de Fexhe nominatur, multis inuoluta contrarietatibus. Tædio enim vtriusque affecti parùm attenderunt, quid hinc inde scribi facerent, ex quo nouæ & multæ postmodum enatæ sunt difficultates. Siquidem Leodienses scriptum voluerunt, quod Princeps teneretur in omnes subditos lege & iure agere: Princeps autem Altum Dominium circa excessuum correctionem retinebat, quæ vix simul stare possunt (inquit Hocsemius). Hinc actor ex textu huius Pacti, si quando à
Poten-

Potentioribus læsum se querebatur, Reum postulabat Alto Dominio puniri: Reus è diametro iuxta idem Pactum contendebat non esse ius Principi per viam Alti Dominij procedendi, sed lege & apud iudicem agendum. Attamen lubet examinare num Gryphus & fyrpus sit, qui ad Protagoræ, & Euatli ex eodem Pacto agentium, & excipientium disceptationem accedat. Pacti verba perplexiora, in quibus cardo mutuæ contentionis vertitur, subijcio latinè fideliter reddita. Quilibet conueniatur & distringatur lege & iudicio Scabinorum, aut Hominum (alibi probauimus per Homines isthïc significari Pares Curie Feudalis) pro sua conditione, & casus exigentia, nec aliter: exceptis casibus ad Altitudinem seu Superioritatem nostram, & nostrorum in Episcopatu successorum pertinētibus. Cuiusmodi casus sunt. Nimirum, quod primò, quantum ad homicidium nos Episcopus antedictus habemus & habebimus ius & potestatem incendiij, & vltra hoc in homicidam nobis & successoribus nostris remanebit ius & facultas persecutionis, donec parti læsæ, & nobis satisfecerit. Et ad eum non alium modum vtemur nos, & successores nostri prædicta Altitudine & Superioritate, quò vsque declaratum fuerit per Sensum Patriæ (sive Tres Ordines) an nos Episcopus præfatus, & Successores nostri plus quàm prædictum est Altitudinis seu Alti Dominij habeamus. En textus Pacti. Nil opus ambage & diuerticulis; multum eo detractum est potestati & iuri prisco Principis, penès quem erat plena facultas in plerisque criminibus aduersus Reos indicta causa, & citra iudicij telam vllam animaduertendi: nunc per hoc

pactum limitata & circumscripta dicitur libertas Alti
 illius Dominij, ne vti possit præterquam in casu homi-
 cidij, in ceteris iure, & apud iudicem experiri oporteat.
 Dicitur, aio. Etiam si contra sentiam, per expressionem
 vnicae speciei, nempe homicidij, non fuisse ex mente
 Principis, & Capituli exclusas aliorum atrocissimorum
 criminum species, in quibus æqualiter locus erat exercitio
 Alti Dominij: velut aduersus Incendarios, Raptores
 fæminarum, Sicarios, Viarum graffatores, & Perduelliones.
 Exempla enim, axiomate Iurisperitorum, non restringunt
 regulam, sed declarant, Et exceptiones expressæ comprehendunt
 similes. Coniecturam adiuuat forma orationis, dum
 Princeps loquitur (Exceptis casibus) & (Cuiusmodi casus
 sunt) & nihilominus solum homicidij casum subijcit:
 non vsurus pluralitate, sed singularitate contentandus,
 si Alti Dominij reseruatio ad homicidas esset restricta.
 Necnon, quod paulò post, quasi plures enumeraturus
 casus, incipiat per dictionem, Primò, quæ ordinem,
 & gradum sequentium denotat, & correlatiuorum
 naturam primi, & subsequentiũ necessariò importat.
 Quo facile persuaderer Pacem, qualis hodie extat,
 truncatam, mutilatamque esse, aut supinam fuisse
 oscitantiam eorum, qui ex parte Principis & Capituli,
 ei pangendæ fuerunt adhibiti. Præualidum, in-
 quies, ius id Principis, qui vitæ & necis potestatem
 habeat. Tecum sentio: nec quisquam audeat pernegare
 id ius fuisse. Vt procul absit ab vmbatili, & mortuo
 quodam Principatu, quem factiosi depingunt. Reuera
 non poterat excellentius, potentiusve dari, libera
 pote-

potestate, independente in casibus per atrocitatem, aut aliunde, moram non exigentibus, aut non patientibus. Sic Dictatores, & Imperatores domi, & militiae, nullo iudicij strepitu, quoties crimen mereretur, aut ita censerent, statuebant. Consules item, cum Patres iusserant, vt viderent ne quid detrimenti Respublica pateretur. Hala Magister equitum iubente Dictatore Spurium Maelium tanquam aduersus Rempublicam molientem, & egenae plebeculae supparasitantem interemit. Manlius Torquatus filium proprium iuuenem fortissimum, quod iniussu suo extra ordinem pugnasset, quamuis victorem, statim, & sine consilij aduocatione vlla, capite punit. Papyrius Cursor in Praetorem Praenestinum qui per timorem segnius ex subsidiis suos duxerat in primam aciem, cum inambulans ante tabernaculum vocari fecisset, lictorem expedire securim iussit; ad quam vocem exanimi stante Praenestino, agedum lictor excide radicem hanc, inquit, incommodam ambulantis perfusumque vltimi supplicij metu multa dicta dimisit. Attilius Regulus in Tribunum Naemiam in Africam nauigare detrectantem, distringi securim fecit, nisi paruisset. Recitat Dionysius Halicarnasseus legem, quae dabat Ducibus facultatem interficiendi eos qui non obediunt, aut signa deserunt; idque causa indicta. Frustra prouocatio imploraretur, quae legibus duodecim Tabularum in bello vetabatur, Militiae ab eo qui imperabit prouocatio ne esto, quodque is qui bellum gerit, imperasset, ius, ratumque esto. In nostra Belgica nunquid Balduinus Septimus Flandriae Comes quendam virum nobilem Orscampi toparcham ob duos boues

pauperulæ reclamanti abductos, subito arripi fecit, & in lebetem aquæ feruentis, qui in medio foro Brugenfi monetario puniendo erat destinatus, conijci, sic vt erat, ocreatum, vestitū, gladio accinctum? Et vndecim equestris loci viros, quod tres mercatores per viam bonis, & vita exuissent, vocatos in palatium, se coram, laqueis iniectis destitui super tabulam annexos ad trabem iussit, & subducta tabula pensiles fecit? Alti Dominij, seu supremæ potestatis cuncta sunt exempla, citra causæ dictionem, cum idonea tamen inquisitione veritatis. Vt puta, si crimen est publicum, & notorium, notorietas est loco sententiæ. Hinc licet vt quis in Bannum Imperiale ob fractam Pacem Publicam ipso iure incidat ad effectum vt Banniti persona impunè offendi, & bona occupari possint, opus sit sententia declaratoria: tamen quando subditus committit feloniam aut rebellionem notoriam actu persistentem, non est necessaria declaratio præuia, potestque proditor manifestus & publicus absque eiusmodi declaratione præambula offendi. Cui doctrinæ præstantissimorum Iureconsultorum adstipulari Pragmaticam Imperij Sanctionem Augustæ Vindelicorum anno 1559 promulgatam, Andreas Gail quondam Cæsareæ Maiestatis Consiliarius affirmat. Neque in notorio facti permanentis (vt nostri loquuntur) admittitur probatio in contrarium. Ius Alti huius Dominij est particula quædam plenitudinis potestatis, liberum & solutum vinculis ordinis iudiciarij, at intra fines & terminos iustitiæ cōarctatum: ideò non circumscriptum solitis fori cancellis, vt celerius & pleniùs Iustitiæ literetur; procul est vt aduersus iustitiam tendat. Nam & actus Iusti-

Iustitiæ est, propter atrocitatem delicti, iurium formulas nonnunquam transgredi. Enimverò, quæ est in bono & legitimo Principe plenitudo potestatis, degeneraret in Tempestatis plenitudinem, si ab æquo & iusto descisceret, prætextu absolutæ facultatis. Cui plus licet, debet lubere minus. Cæterùm in duobus præcipuè sisto, figoque isthïc gressum. Dum ob criminis immanitatem subditur & referuatur homicidium Alto & absoluto Dominio, potiori iure immaniora scelera, quæ eâdem potestate antea cum homicidio coërcebantur, censentur eidem referuata; cum non reperiantur in aliam categoriam reiecta. Quod præter, imò contra rationem foret, ibi minus esse iuris, vbi maior est ratio. Est in confesso, Perduelliones, Diuinæ & humanæ Maiestatis læsæ Reos, Incendiarios, Assasinos, Sicarios, Raptores virginum, Viarum grassatores esse deteriores simplicibus homicidis: & ideo ad Ecclesiam confugientes immunitatibus Ecclesiasticis non gaudere: quamuis homicidæ simplices, non proditorii, asylo fruuntur. Alterum, argumento etiam à fortiori ducto consequi, consentaneum esse vt in præscriptis atrocissimis sceleribus, & potissimùm læsæ vtriusque Maiestatis reatu, Seditionumque & machinationis aduersus Rempubicam, solus Princeps, eiusve Scabini inquirere, cognoscere, & decidere possint; Ciuiusque Magistratus perperam in aduersum annitatur. Quem dicto Principis audientem reddi optarem exemplo saltem Romanæ plebis, quæ ingrauescente annona de emendo frumento Nasicam Consulem in concione interpellans, cum ille id vnum respondisset, Tacete, quæso, Quirites, plus enim ego

quàm vos quid Reipublicæ expediat intelligo, actutum conticuit, & pleno venerationis silentio maiorem eius authoritatis, quàm suorum alimentorum respectum ostendit.

CAPVT VIGESIMVM-QUINTVM.

De Pæctis Vigintiduum-viralibus.

Absoluta & incircumscrip̄ta Principis potestas crebris fuit tentata infidiis, multò ante quam Vigintiduum-virale Tribunal, quod ei euertendæ stratum est, per Ioannem d'Erkel antistitem erigeretur. Sub Adolpho per Refractarios contis & remis eòdem adnauigabatur, ni caute & rupem solitæ suæ magnanimitatis obiecisset. Quæ Ioannes Hocsemius, Cornelius Zanfiet, & alij Chronistæ, quorum quidam parcius, vel facundiùs, nobis reliquerunt, non pigebit strictim prodere. Adolpho de Marka regnante post Pacem de Fexhe sub eo anno 1316 initam, pro ingenio populi breui recruduit seditio: quæ eò processit, vt anno 1323 impulsus Presul querimoniis multorum de iniustitia conquerentiũ consenserit in electionem viginti-virũ e Capitulo, Equitibus, & Popularibus eligendorum, qui media in bonum publicum oportuniore maturo perpensa iudicio proponerent. Quis credat, nisi sit pro teste vetustas? Statuunt sex laicos designandos qui de iniuriis per Episcopum illatis ad promiscui cuiusque actoris querelam cognoscant: inuerso naturæ & iuris ordine.